

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	การจัดการศึกษาทางเลือกของชาวปกากะญอ
ผู้เขียน	นางสาวสาวิตรี พูลสุขโข
ปริญญา	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การศึกษานอกระบบ)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คุสิต ดวงสา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจสาเหตุและระบบคิดที่ทำให้ชาวปกากะญอในชุมชนบ้านหนองมณฑาและบ้านใหม่จัดการศึกษาทางเลือก รวมถึงรูปแบบและวิธีการในการจัดการศึกษา นอกจากนี้ยังต้องการทราบถึงแนวทางการพัฒนากระบวนการเสริมศักยภาพให้บุคคล กลุ่ม หรือองค์กรในชุมชนในการพัฒนารูปแบบการศึกษาทางเลือกที่เหมาะสมกับบริบททางวัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจของชุมชนปกากะญอ โดยกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ คือ แนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อชาตินิยมและความทันสมัย การศึกษาพหุวัฒนธรรม การศึกษาทางเลือก และแนวคิดการสร้างปัญญาชนชาวบ้าน

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์รายบุคคลอย่างไม่เป็นทางการและการสนทนากลุ่มย่อยโดยใช้โครงสร้างคำถาม นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ใช้แบบสอบถามในบางประเด็น ใช้วิธีการสังเกต และการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนอีกด้วย ข้อมูลที่ได้มานั้น ได้ทำการแยกแยะ จัดหมวดหมู่ และตรวจสอบความถูกต้องจากคนในชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตีความแล้วนำเสนอเชิงบรรยาย ซึ่งผลการศึกษาพบว่า

การศึกษาที่รัฐจัดให้นั้นมีเป้าหมายเพียงเพื่อการสร้างพลเมืองที่อยู่ใต้อาณัติของรัฐ และสร้างแรงงานเพื่อรองรับการพัฒนาในภาคอุตสาหกรรมเท่านั้น จึงไม่สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่มีหลากหลายกลุ่มในพื้นที่ดินไทย จึงทำให้ชาวปกากะญอบ้านหนองมณฑาและบ้านใหม่ซึ่งเป็นชาติพันธุ์ที่มีวัฒนธรรมและอัตลักษณ์เฉพาะเผ่าที่แตกต่างจากความเป็นคนไทยและชาติพันธุ์อื่นๆ จัดการศึกษาด้วยตนเองโดยใช้รูปแบบวิธีการและมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมความเชื่อของชนเผ่าตนเองเพราะต้องการรักษาวัฒนธรรม ภูมิปัญญา หรือการดำเนินชีวิตบนฐานการทำเกษตรและการอยู่

ร่วมกับป่า นี้ไว้ให้ลูกหลานได้สืบทอดรุ่นต่อรุ่น และสร้างทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้นท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคม

โดยมีรูปแบบการจัดการศึกษา 3 รูปแบบด้วยกัน คือ

1. การเรียนรู้จากครอบครัว เครือญาติ และคนในชุมชน
2. การเรียนรู้จากโรงเรียน
3. การเรียนรู้จากกลุ่มเยาวชน

ส่วนแนวทางการเสริมศักยภาพให้บุคคล กลุ่ม และองค์กรในชุมชนในการพัฒนารูปแบบการศึกษาทางเลือกที่เหมาะสมกับบริบททางวัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจของชุมชนปกาอะญอ นั้นมี 2 ส่วนด้วยกันคือ 1. การเสริมศักยภาพจากภายใน และ 2. การเสริมศักยภาพจากภายนอก โดยการเสริมศักยภาพภายในนั้นจะมีทั้งผู้อาวุโส ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน หรือครูได้ทำเป็นแบบอย่างเพื่อให้ลูกหลานได้ซึมซับจากสิ่งที่เห็น ได้เข้าร่วมเรียนรู้ และสืบทอดต่อ เช่น การดำรงรักษาความเชื่อประเพณีของชุมชนไว้อย่างเข้มแข็งด้วยการประกอบพิธีกรรมตลอดทั้งปี หรือการดำรงวิถีชีวิตแบบปกาอะญอ ท่ามาหากินกับป่าอยู่กับธรรมชาติ เป็นต้น หรือการจัดกิจกรรมเรียนรู้เท่าทันสังคมภายนอก เช่น การเก็บข้อมูลชุมชน ประชุมกลุ่มเยาวชน เป็นต้น ส่วนการเสริมศักยภาพจากภายนอก จะเน้นให้ชาวบ้านสามารถวิเคราะห์ปัญหาของตนเองได้ เช่น อบรมการเป็นวิทยากรชุมชน ประชุมเครือข่ายชนเผ่าพื้นเมือง พาผู้นำชุมชนไปศึกษาดูงาน ฯลฯ

การเสริมศักยภาพทั้งสองส่วนนี้ทำให้คนในชุมชนมีศักยภาพมากขึ้นในการจัดการชุมชนของตนเอง และเป็นกระบวนการที่สร้างปัญญาชนชาวบ้านให้เกิดความภูมิใจมาจากภายในตัวเอง ทำให้เกิดความเชื่อมั่นและตระหนักที่จะแก้ปัญหาของตนเอง

Thesis Title	Alternative Education Management by the <i>Pga K'nyau</i>
Author	Miss Savitree Pulsukkho
Degree	Master of Education (Nonformal Education)
Thesis Advisor	Asst. Prof. Dr. Dusit Duangsa

ABSTRACT

The purposes of this research were to understand the causes of problems and the system of thinking of Pga k'nyau ethnic group practices in alternative education in Nongmontha and Ban Mai communities, as well as the model and method of establishing their community education. Additionally, to find out the direction of individual empowerment, group activities and community-based organization in developing appropriate alternative education in the community which integrates the socio-cultural and economic contexts of a Pga k'nyau community. The theoretical framework of this research was based on the educational concepts of nationalism and modernization, multi-culture, alternative education, and intellectual villager-building

For data collection, the researcher used informal individual interviews, and focus group discussion centered on specific questions. Questionnaires were used for some issues, as well as observation and participation in activities. The data analysis and results are presented below

Education in Thailand mainly aims to produce obedient citizens and develop labor to subsidize the growth of privatization. But this has not led to a knowledge based society; therefore, Thai education cannot respond to the needs of many ethnic groups which exist throughout Thailand. The Pga k'nyau of Nongmontha and Ban Mai communities, who have a strong ethnic identity stood up to manage their own education by using methods and context appropriate to their way of life and beliefs. They wanted to protect their culture, local wisdom

and way of life integrated with agriculture and live in harmony with the forest from generation to generation. They have been creating channels for multiple occupations amid social changes.

The Pga k'nyau communities employed three models of alternative education management :

1. Family and community-based education
2. School-based education
3. Youth Group-based education

Capacity-building directed at individual people, group activities and community-based organization was divided into 2 groups as follows :

1. Self - Internal Development
2. Self- External Development

Self - Internal Development focused on community elders, local authorities, community leaders or teachers as community role models. The younger generation participated in activities to preserve local wisdom. For example, strengthening beliefs and community traditions by practicing ritual ceremonies for the whole year or maintaining the Pga k'nyau way of life or organizing learning activities that provide information e.g. community data collection, youth group meeting .

Self- External Development, focused on empowering villagers in analyzing their own problems, e.g. training for trainers to be community resource persons, local ethnic network meetings, organizing community leadership study tours.

These capacity-building activities promoted both internal and external development. They can empower villagers increase their capacity to manage their own community. The process helped to create the intellectual villagers to be proud of themselves and confident in solving their own problems.